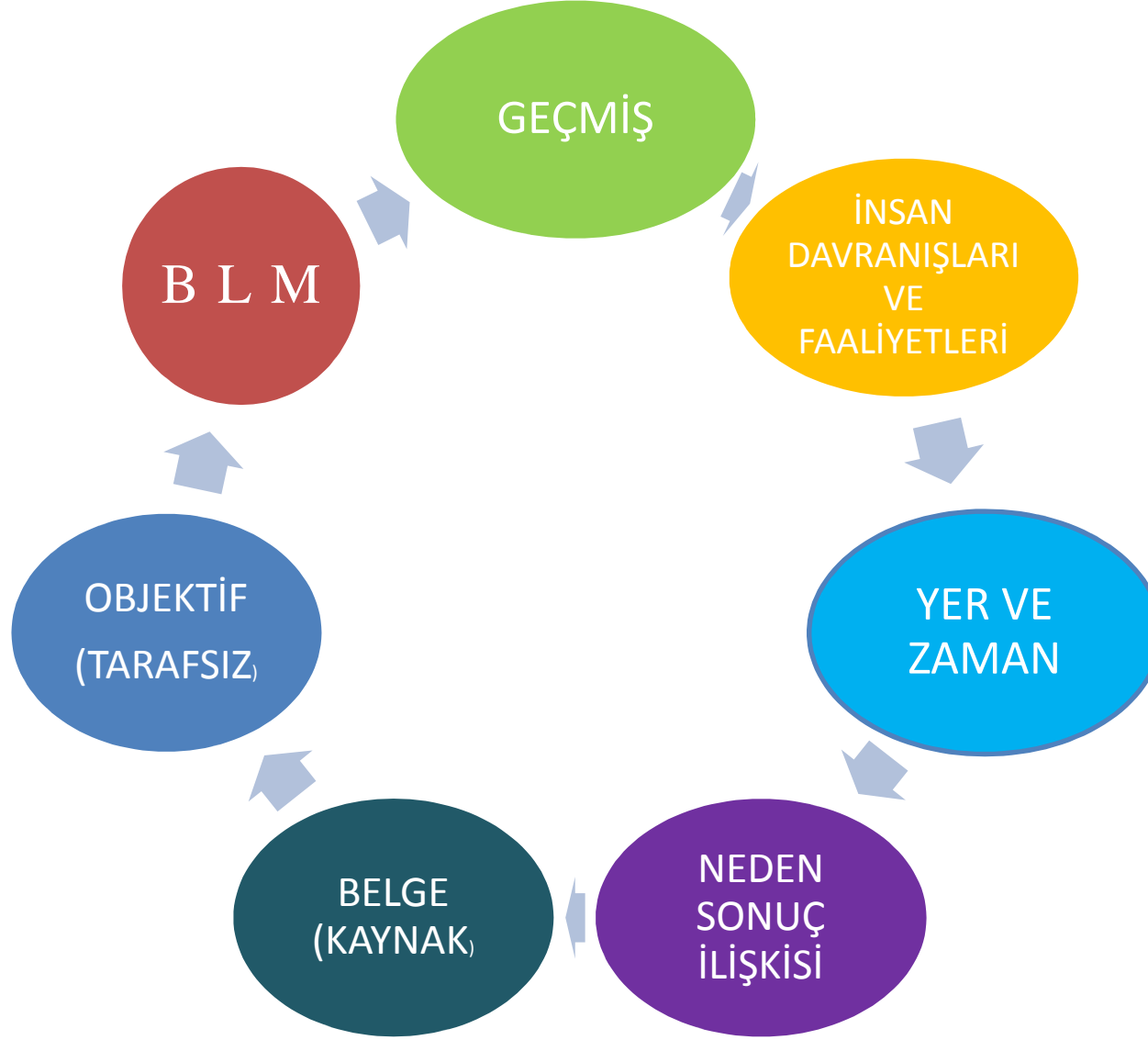

TAR H B L M NE G R

Sezgi Empati Eğitim Kurumları

TARİH NEDİR?

TAR H B L M N N KONUSU NED R?

nsan ve insanın etkisiyle ortaya çıkan
geli meler ve faaliyetlerin tümüdür.

TARİH BİLİMİNİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

- ✓ İnsanların **geçmişteki** faaliyetlerini inceler.
- ✓ Tarihi olaylar belli bir **mekan ve zamanda** meydana gelir.
- ✓ Tarihi olaylar **tekrarlanamaz**.
- ✓ Tarihi olaylarda **deney ve gözlem yapılamaz**.

- ✓ Tarihi olaylar **neden sonuç ili kisiyle** birbirine ba lıdır.
- ✓ Tarihi olaylarda her an **yeni belgeler** bulunabilir.
- ✓ Tarihi olaylar de erlendirilirken **dönemin ko ulları** göz önüne alınmalıdır.
- ✓ Tarihi olaylar de erlendirilirken **objektif** olunmalıdır.

TARİH BELLEMLERİNİN YÖNTEM NEDİR?

TARİHİN KAYNAKLARI NELERDİR?

Kaynak = Belge = Geçmişle ilgili bilgi veren her türlü malzeme

Önem Sırasına Göre Kaynaklar

1. ELDEN KAYNAKLAR

2. ELDEN KAYNAKLAR

Malzeme Yapısına Göre Kaynaklar

YAZILI KAYNAKLAR

YAZISIZ KAYNAKLAR

SÖZLÜ KAYNAKLAR

GÖRSEL- İZSEL KAYNAKLAR

TAR H N SINIFLANDIRLMASI NASIL YAPILIR?

1) ZAMANA GÖRE SINIFLAMA

2)MEKANA GÖRE SINIFLAMA

3) KONUYA GÖRE SINIFLAMA

TARİHİN DİNLER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

- **Arkeoloji:** Kazı bilimidir. Tarih öncesi ara tırmalarda tarihe yardımcı olan en önemli bilimdir.
- **Etnografya:** Gelenek görenek, örf ve adetleri inceler.
- **Epigrafya:** Anıt, kitabe bilimidir.
- **Paleografya:** Eski yazı bilimidir. Tarih devirlerini aydınlatmada tarihe yardımcı en önemli bilimdir.

- **Paleontoloji:** Fosilbilimi
- **Nümizmatik (Meskukat):** Eski paralar.
- **Kronoloji:** Zaman ve takvim bilimidir.
- **Filoloji:** Dil bilimidir.
- **Diplomatik:** Belgeler ve yazı malar bilimidir.(Antla ma ve fermanları inceler).

- **Antropoloji:** Irk bilimidir.
- **Heraldik:** Arma bilimidir.
- **Sigilografya:** Mühür bilimi.
- **Coğrafya:** Yer bilimi.
- **Sosyoloji:** Toplum bilimidir.
- **Kimya:** C-14 (Karbon 14).

- Hukuk, Edebiyat, Felsefe, statistik:
- Ekoloji: Çevre bilimi
- Toponomi: Yer adlarını inceleyen bilim
- Antroponomi: ahlıs adlarını inceleyen bilim
- Folklor:
- ecereler: soy kütükleri

N Ç N TAR H Ö RENMEL Y Z?

- Milli birlik ve beraberlik, sorumluluk ve vatandaşlık bilincini geli tirmek.
- Geçmi te ya anan deneyimlerden ders çıkarmak.
- Milli ve toplumsal kimli in olu up gelecek nesillere aktarılması için.
- Geçmi ile ilgili sorulara cevap vermeyi sa lar.

TARİHİN DÖNEMLERE AYRILMASI VE ZAMAN KAVRAMI

İnsanlar zaman içinde yaşama gelişmeleri bölümlere ayırarak takvimi ortaya çıkarmışlardır.

1) AY YILI TAKVİMİ :

Mezopotamya'da Sümerler tarafından bulunmuştur.

Ay'ın Dünya etrafında 12 kez dönmesiyle oluşmuştur.

1 yıl 360 gün, 12 ay, 1 ay 30 gün

2) GÜNEŞ YILI TAKVİMİ

İlk kez Mısırlılar bulunmuştur.

Dünya'nın güneş çevresinde 1 kez dönmesiyle oluşur.

Egipyonlar, Yunanlar ve Romalılar kullanmıştır.

Romalı Sezar'ın çabalarıyla Julien takvimi adını aldı.

Papa XIII. Grego'nun çabalarıyla miladi takvime dönüştü.

Toplumların takvim ba langıçları:

BRAN LER: YARADILI YILI MÖ.3761

YUNANLILAR: LK OL MP YATLAR MÖ.776

ROMALILAR: ROMA EHR N N KURULU U MÖ.753

HİR ST YANLAR: HZ. SA'NIN DO UMU 0

MÜSLÜMANLAR: H CRET 622

TÜRKLERİN KULLANDIĞI TAKVİMLER

TAKVİMİN ADI	ESAS ALDIĞI YIL SİSTEMİ	ÖZELLİKLER	www.tarihbilimi.gen.tr
12 Hayvanlı Türk Takvimi	Güneş	<ul style="list-style-type: none">1 yıl 365 gün, 5 saat olarak kabul edilmiştir.12 yılda 1 devir yapar.Yıllar sayı ile değil, hayvan adlarıyla gösterilir.Aylar sayılarla belirtilmiştir.Bu takvim Türklerden başka Çinliler, Tibetliler tarafından da kullanılmıştır.	
Hicri Takvim	Ay	<ul style="list-style-type: none">Bir yıl 354 gündür.Kamerî (ay) takvim olarak da bilinir.Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicretini (622) başlangıç yılı olarak esas almıştır.Hz. Ömer Döneminde oluşturulmuştur.Ülkemizde 1 Ocak 1926'ya kadar yürürlükte olan bu takvim, günümüzde sadece dinî ay ve günlerin belirlenmesinde kullanılmaktadır.	
Celali Takvim	Güneş	<ul style="list-style-type: none">Bir yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilmiştir.Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah tarafından hazırlanmıştır.Takvimin başlangıç tarihi olarak 1079 yılı kabul edilmiştir.Babür Devleti tarafından da kullanılmıştır.	
Rumi Takvim	Güneş	<ul style="list-style-type: none">Bir yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilmiştir.Takvimin başlangıç tarihi olarak hicret kabul edilmiştir.Gündelik hayatta Hicri takvim kullanılırken 1839 yılından itibaren Osmanlı Devleti'nde mali işlerde (vergi, maaş vb.) aksamaması için kullanılmıştır.	
Miladi Takvim	Güneş	<ul style="list-style-type: none">Bir yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilmiştir.Gregoryen takvimi olarak da bilinir.Başlangıç olarak 1 Ocak tarihi kabul edilmiştir.Miladi takvimin ilk şekli Mısırlılara aittir.Romalılar ve Papa XIII. Gregorius tarafından geliştirilmiştir.Hz. İsa'nın doğumu takvim başlangıcı olarak kabul edildiğinden bu takvime Miladi takvim adı verilmiştir.Ülkemizde 1 Ocak 1926'dan itibaren kullanılmaya başlanmıştır.	

YÜZYIL KAVRAMI

Milattan önce (MÖ)				Milattan Sonra (MS)			
99 - 0 1. yüzyıl				0 - 99 1. yüzyıl			
99 - 50 1. yüzyılın ilk yarısı		49 - 0 1. yüzyılın ikinci yarısı		0 - 49 1. yüzyılın ilk yarısı		50 - 99 1. yüzyılın ikinci yarısı	
99 - 75 1. çeyrek	74 - 50 2. çeyrek	49 - 25 3. çeyrek	24 - 0 4. çeyrek	0 - 24 1. çeyrek	25 - 49 2. çeyrek	50 - 74 3. çeyrek	75 - 99 4. çeyrek
↑ 0 (MİLAT)							
Yüzyıl Kavramları							

Sezgi Empati Eğitim Kurumları

Tarihi Olay ve Olgu kavramları

OLAY

Geçmişte meydana gelen, başlangıç ve bitiş tarihi belli olan olaylara "tarihi olay" denir.

OLGU

Tarihi olay sonucunda uzun sürede gelişen durumlara ise "tarihi olgu" denir

TARİH YAZICILIĞININ AMAÇLARI

1. Hikâyeci (Nakilci, Rivayetçi ve Belgesiz) Tarih

- ✓ Tarih biliminin başlangıcıdır. İlk tarihi eserler bu anlayışla yazılmıştır. Bu tarih yazım türü, tarihçiler tarafından XVIII. yüzyıla kadar kullanılmıştır.
- ✓ Fazla bilgi verilmesi amaçlanmaz. Olayları hikâyeye yoluyla anlatır.
- ✓ Efsanelerle dolu olup bir anlamda masal türünden bilgiler verir. Neden-sonuç ilişkisine önem vermez.
- ✓ Yorum yapmaz. Olduğu gibi aktarılır. Belge yoktur.
- ✓ Yer ve zaman genellikle belirtilir. Güvenirliliği az olan bir tarihtir.
- ✓ En önemli temsilcisi Herodotus'tur. (M.Ö. V. Yüzyılda yazdığı eseri "Historia") Yunan düşünür ve Edebiyatçısı olan Homeros'un İlyada ve Odessa Destanları bu anlayışla yazılmıştır.

2. Kronik Tarih:

- ✓ Olayları olu sırasına göre inceleyen tarih yazım türüdür.
- ✓ Her yılın olayları aralarında herhangi bir ba lantı gözetilmeden kronolojik olarak sıralanır (Yoruma yer vermez. Neden- sonuç ili kisi incelenmez.)
- ✓ Hititlerdeki Yıllıklar bu tarza örnek olarak gösterilebilir.
- ✓ Bu türün en güzel örne i Anadolu'da ya amı Hititlerin Tanrılarına hesap vermek amacıyla hazırladıkları Anal(Yıllık)lardır.
- ✓ Tarih yazıcılı ı Hitit krallarının tutturdu u yıllıklarla (anal) ba lar.

3. Ö retici (Pragmatik, Faydacı) Tarih:

- ✓ Tarihe mal olmu olay ve kahramanlar esas alınarak yazılmı olan tarihtir. Olayların kahramanlarını ön plana çıkarır.
- ✓ Olayların tekrar edece ini vurgular.
- ✓ Abartılı anlatımı benimser.
- ✓ Topluma ve gelecek ku aklara ö üt verir. Ders alınması amaçlanır.
- ✓ Yalnızca ba arılara (olayların olumlu yönlerine) yer verir.
- ✓ Tarihten ders alınması, toplumun ahlak ve karakterinin geli tirilmesi amaçlanmı tır.
- ✓ Amacı ahlaki ve milli duyguları a ılayabilmek, toplumun zor günlerinde kendisine olan güven duygusu artırmaktı.

4. Sosyal Tarih:

- ✓ Ö retici tarihin duygusal yönlerine yer vermeyen, ö üüt ve nasihati amaç edinmeyen yazım türüdür.
- ✓ Olayların hissi yönlerini dikkate almadan açıklayan tarih anlayı ıdır. Ayrıntılara inilmez.
- ✓ Olayları siyasi, sosyal ve kültürel açıdan ele alarak toplumların her türlü faaliyetlerini inceleyen tarih anlatım eklidir.
- ✓ Bu tür yazım ekinde olayların neden ve sonuçları maddi esaslara dayandırılmaya çalı ılır.

5. Bilimsel (Ara tırıcı veya Neden-Nasılı) Tarih:

- ✓ Olayların yer ve zamana göre neden-sonuç ili kisi içerisinde incelenmesidir. (Neden- sonuç ili kisi ön plandadır. Yer ve zaman kavramına önem verir.)
- ✓ Objektif yorumlar yapması en önemli özelli idir.
- ✓ Olayları olu tu u dönemin artlarına göre açıklar.
- ✓ Olayda etkisi olan bütün nedenler, günümüzdeki teknik geli melerden de yararlanılarak ara tırılır.
- ✓ Günümüzde bu yazım türü kullanılmaktadır.

TÜRKLERDE TARİH YAZICILIĞI

Türk tarihi, başlangıçta sözlü tarih dediğimiz türler olan **destanlar** ve **efsanelerde** yer almıştır.

Türk tarih yazıcılığının en önemli örneklerine II. Köktürk Devleti Hükümdarı Bilge Kağan tarafından diktirilen Orhun Kitabelerinde rastlanmıştır. Kitabelerde Türk tarihine dair önemli bilgiler yer almıştır. Tarih yazıcılığı, Türk-İslam devletleri döneminde gelişme göstermiştir.

Osmanlılarda Tarih Yazıcılığı 1

Osmanlı Devleti'nde tarih yazıcılığı devlet in ba arılarını ortaya koyarak bu ba arıların gelecek nesillere aktarılması amacıyla yapılır. Bu do rultuda devlet politikası haline gelen tarih yazıcılığı ile padi ah ve di er yöneticilerin hayatları, kahramanlıkları, siyasi ve askeri zaferleri anlatılır. Bu i leri yapan tarihçilere “**ehnameci**” denir.

XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı tarih yazıcılığı nda Avrupa'nın etkisi görülür. Bu dönemde ehnamecilerin yerini “**vakanüvisler**” aldı. İlk Osmanlı vakanüvisi **Mustafa Naima Efendi'dir**. Naima, tarihi olayları kronolojik olarak sıralayıp olaylara sosyolojik yorumlar da kattı. Osmanlı tarihinin de i ik dönemlerinde, Hoca Saadettin Efendi, Ahmet A ık Pa azade, Behi ti, Oruç Bey, Selaniki, Peçevi ve Ahmet Cevdet Pa a gibi tarih yazıcıları yeti ti.

Osmanlı Devleti'nin son vakanüvisi **Abdurrahman eref Bey'dir**

Cumhuriyet Döneminde Tarih Yazıcılı ı

Cumhuriyet döneminde tarih yazıcılı ının öncüsü Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk, tarih yazıcılı ına yeni bir anlayı getirdi. Nitekim Atatürk bu konuda “Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa de i meyen hakikat insanlı ı a ırtacak bir mahiyet alır.” sözüyle Türk tarihinin kökenlerini ele tirel bir anlayı la ortaya çıkarmaya çalı tı.

Atatürk, Türklerin tarihini ara tırmaya büyük önem vermi tir. Türk milletinin tarihinin ara tırılarak ortaya çıkarılması için 1931 yılında **Türk Tarih Kurumu**'nu kurmu tur.

Avrupa'da Tarih Yazıcılı ının Geli imi

18. yüzyıla kadar tarih kilise tarihi olarak yapılmı tır. 18. yüzyıldan sonra Almanya'da açılan tarih okullarıyla tarih yazıcılı ında yeni bir dönem ba lamı tır.

19. yüzyılda Alman tarihçi **LEOPOLD VON RANKE** tarihin özgün bir bilim dalı oldu unu belirtmi tir.

20. yüzyıla gelindi inde tarih; sorgulayan, ara tıran, de erlendiren bir bilim dalı olarak kabul görmü tür. Bu do rultuda Fransa'da **ANNALES OKULU** açılmı tır. Bu anlayı a göre tarih devlet ve siyaset merkezli yazılmamalıdır. Olaylar bilimsel, sosyal, ekonomik ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak incelenmelidir.

Ülkemizde bu ekolün temsilcileri:

ÖMER LÜTF BARKAN

HAL L NALCIK